

Indikaatorite “Ettevõtjatulu” ja “Mahetoodanguna müüdavate mahetoodete osa” analüüs, aruande lühikokkuvõte 2008 a.

Tellija: Põllumajandusuuringute Keskus
Töö teostaja: OÜ AgriNet
Jäned, 2008

Metoodika:

Analüüsiks vajalike andmete saamiseks küsitleti 103 mahetootjat, sh 83 mahetootjat majandusliku suurusega rohkem kui 2 ESU, kes osalevad ka FADN andmekogumise võrgustikus ning lisaks 20 väikest mahetootjat suurusega 0,5 kuni 2 ESU.

Ettevõtjatulu analüüsimisel on mahetootjate tulemusi võrreldud tavatootjate vastavate näitajatega FADN andmete alusel. Kõik FADN andmebaasi andmeid esitavad tootjad (500) ja lisaks neile 20 väiketootjat väljastpoolt andmebaasi jaotati analüüsiks viide gruppi (mahetootjad alla 2 ESU, mahetootjad üle 2 ESU, KST tootjad, PKT tootjad ja tavatootjad). Kõik näitajad on arvatud kaalutud keskmistena, kaalumiskoeffitsiendid on välja arvatud erinevate gruppide lõikes.

Põllumajandussaaduste mahepõllumajanduslik tootmine ja turustamine

Küsimused olid mahetoodangu tootmise mahtude ja toodangu realiseerimise kohta mahe- või tavatoodanguna toodanguliikide lõikes ning millist viidet (suuline, kirjalik, ökomärk) oli mahetoodangu müümisel kasutatud.

Loomakasvatussaadustest oli viitega mahepõllumajandusele realiseeritud toodangu osakaal kõige suurem (69%) lambaliha realiseerimisel. Samuti müüdi mahedana suurem osa kanamunadest (62%), eluslammastest ja elusveistest (53%). Mahesealiha müüdi 42% realiseerimise kogumahust, kuid tuleb arvestada, et see arv põhineb ainult nelja tootja andmetel. Piima ja veiseliha realiseeriti viitega mahepõllumajandusele vaid 3% realiseerimise kogumahust.

Realiseerides loomakasvatustoodangut viitega mahepõllumajandusele saadi kõrgemat hinda võrreldes tavatoodanguga ainult piima (5%) ja veiseliha (22%) puhul.

Loomakasvatussaaduste realiseerimisel viitas mahetootmisele 53% küsitletud mahetootjatest ning 47% tootjatest ei viidanud. Kõige levinumaks viiteks loomakasvatussaaduste realiseerimisel oli suuline viide, mida kasutas ühe viitamisiisina 78% küsitletuist. Kirjalikku viidet kasutas 22% ja ökomärki ei kasutanud ükski mahetootja.

Taimekasvatustoodangust müüdi maitse- ja ravimtaimi, astelpaju marju, tomateid, liblikõielisi köögivilju ja kapsast 100% ulatuses mahetoodanguna, kuid tuleb silmas pidada, et küsitletute hulgas oli ainult 3-4 tootjat, kes sellist toodangut müüs. Viitega mahepõllumajandusele realiseeriti 97% mugul- ja juurköögiviljadest ja 83% kurkidest. Samuti müüdi mahedana ka valdav osa teraviljadest, õuntest ja mustsõstardest. Maasikaid ja kartuleid realiseeriti viitega mahepõllumajandusele vastavalt 46% ja 40% kogu müüginahust.

Kartuli ja maasika puhul olid mahedana realiseeritud toodangu hinnad tavatoodanguga võrreldes oluliselt kõrgemad Mõnevõrra kõrgemat hinda tavatoodanguga võrreldes saadi ka nisu, rukki ja kurgi mahedana realiseerimisel.

Taimekasvatustoodangu realiseerimisel viitas mahetootmisele 66% küsitletud mahetootjatest ning 34% tootjatest ei viidanud. Kõige levinumaks viiteks oli suuline viide (64% küsitletutest). Kirjalikku viidet oma toodangu realiseerimisel mahetoodanguna kasutas 25% ja ökomärki 11% küsitletud mahetootjatest.

Kokkuvõttes viitas taime- ja loomakasvatussaaduste realiseerimisel mahetootmisele 59% küsitletud mahetootjatest ning 41% tootjatest ei viidanud. Kõige levinumaks viitamisviisiks oli 2007. aastal nii taime- kui ka loomakasvatussaaduste realiseerimisel suuline viide (71% küsitletutest). Kirjalikku viidet kasutas 24% ja ökomärki 5% küsitletud mahetootjatest.

Mahetootjad pidasid kõige tähtsamaks peamiseks turustuskanaliks müüki tavatoodanguna tööstusele/töötlejale (38%) ja müüki talust kohapealt (22%).

Tähtsuselt teiseks peamiseks turustuskanaliks peeti müüki talust kohapealt (23%), järgnes müük tavatoodanguna tööstusele/töötlejale (15%).

Ettevõtjatulu analüüs

Ettevõtjatulu analüüsimiseks on ettevõtetest moodustatud viis gruppi:

- mahetootjad majandusliku suurusega 0,5 – 2 ESU (**Mahetootjad alla 2 ESU**);
- mahetootjad majandusliku suurusega üle 2 ESU (**Mahetootjad üle 2 ESU**);
- keskkonnasõbraliku tootmise toetust taotlenud tootjad (**KST tootjad**);
- põllumajanduslikku keskkonnatoetust taotlenud tootjad (**PKT tootjad**);
- põllumajanduslikku keskkonnatoetust mittetaotlenud tootjad (**Tavatootjad**).

Toetuste struktuuri ja mõju hindamisel on kogutoetused jagatud kaheks osaks:

- põllumajanduslik keskkonnatoetus (edaspidi **PKT**);
- muud toetused.

Maakasutuse poolest olid kõige suuremad KST tootjad (150 ha), PKT tootjatel oli 142 ha, tavatootjatel 114 ha, mahetootjatel üle 2 ESU 96 ha ja alla 2 ESU 16 ha. Mahetootmisettevõtetes oli ligikaudu 80% maast söödakultuuride all, KST tootjatel 46% ja tavatootjatel 30%.

Toetuste osakaal kogutoodangu struktuuris oli kõige suurem mahetootmisettevõtetes, moodustades 40% üle 2 ESU ja 34% alla 2 ESU mahetootjatel, kusjuures ligi poole toetustest moodustas PKT. KST tootjatel moodustasid toetused 19% (PKT osa toetustest 23%) kogutoodangu struktuurist.

Üle 2 ESU mahetootjatel moodustasid PKT ja muud toetused kokku keskmiselt 53% sissetulekutest (alla 2 ESU – 45%). KST tootjatel moodustasid toetused 23% sissetulekutest, tavatootjatel oli vastav näitaja 14%. Hektari kohta arvestatuna said nii alla 2 ESU kui ka üle 2 ESU mahetootjad enam-vähem sarnaselt (vastavalt 5 912 kr/ha ja 5 468 kr/ha).

PKT ja muud toetused moodustasid alla 2 ESU mahetootjatel 70% netolisandväärtusest (PKT osa oli 32%). 2007. aastal oleks olnud mahetootjatel (üle 2 ESU) netolisandväärtus ilma toetusteta negatiivne, seega netolisandväärtus koosnes üksnes toetustest. KST ja tavatootjatel oli toetuste osa netolisandväärtuses vastavalt 49% ja 34%.

Põllumajandusmaa hektari kohta arvestatuna oli 2007. aastal ettevõtjatulu kõrgeim (3 373 kr/ha) KST tootjatel, madalaim üle 2 ESU mahetootjatel (2 249 kr/ha).

Tööjõuühiku kohta arvestatuna tootsid KST tootjad arvestuslikku netokasumit oluliselt rohkem võrreldes mahetootjatega. Selgus, et arvestuslik netokasum ilma toetusteta tööjõuühiku kohta oleks olnud 2007. aastal kõigi tootjate gruppide puhul negatiivne, kusjuures mahetootjatel oleks see olnud kõige negatiivsem tulemus. Arvestusliku netokasum tööjõuühiku kohta tootmise poolest jäid väiksemad (alla 2 ESU) mahetootjad ka koos kõigi toetustega miinusesse.

Selgus, et keskmiselt 75% alla 2 ESU mahetootjatest ei ole 2007. aastal teinud investeeringuid tootmisesse. Protsentuaalselt oli kõige vähem mitteinvesteerinud ettevõtteid KST tootjate hulgas (19%).